

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 20. europaudvalgsmøde

Mødedato: onsdag den 5. marts 2025

Tidspunkt: kl. 13.30

Sted: vær. 2-080

Dagsorden

Den 5. marts 2025

- FO 1. Kommissionens plan for oprustning af europæisk forsvar
Forelæggelse ved økonomiministeren
– *Nyt forhandlingsoplæg*
EUV alm. del (2024) - Bilag 306 (sammenfatning)
EUV alm. del (2024) - Bilag 307 (notat om forhandlingsoplæg)
EUV alm. del (2024) - Bilag 308 (brev fra kommissionsformand Ursula von der
Leyen)
- L 2. Eventuelt

Praktiske oplysninger:

Hvor intet andet er angivet, afholdes Europaudvalgets ordinære møder for åbne døre. Tilmelding for tilhørere skal ske *senest kl. 12.00 dagen inden mødet* ved Europaudvalgets sekretariat (europaudvalget@ft.dk; tlf. +45 33 37 36 10). Der vil være pladsbegrænsning.

Anvendte forkortelser:

FO =Forhandlingsoplæg

L =Lukket behandling

Europaudvalget

Fortroligt referat af 20. europaudvalgsmøde

Dato: onsdag den 5. marts 2025

Tidspunkt: kl. 13.30

Sted: vær. 2-080

Til stede: Christian Friis Bach (V), Erling Bonnesen (V), Karin Liltorp (ALT), Alexander Ryle (LA), Louise Brown (LA), Claus Jørgensen (SF) og Theresa Scavenius (UFG).

Desuden deltog: Økonomiminister Stephanie Lose.

Christian Friis Bach fungerede som formand under hele mødet.

FO **Punkt 1. Kommissionens plan for oprustning af europæisk forsvar**

– *Nyt forhandlingsoplæg*

EUU alm. del (20241) - Bilag 306 (samlenotat)

EUU alm. del (20241) - Bilag 307 (notat om forhandlingsoplæg)

EUU alm. del (20241) - Bilag 308 (brev fra kommissionsformand Ursula von der Leyen)

Den fungerende formand (Christian Friis Bach): Det er en alvorlig tid, vi lever i, og jeg tror, at rigtig mange danskere bekymrer sig om, hvad vi skal gøre i Europa. Derfor er det godt at mærke, at Europa rykker og kommer med en række meget markante forslag.

Økonomiministeren (Stephanie Lose): Tak til Europaudvalget for, at vi med kort varsel kunne mødes til denne ekstraordinære forelæggelse af et forhandlingsoplæg om den nye EU-plan for europæisk forsvar. Vi ønsker at tage mandat på Kommissionens plan med kort varsel, for at vi fra dansk side kan udtrykke den stærkest mulige støtte til planen og Ukraine, herunder i de kommende konklusioner, som Det Europæiske Råd ventes at vedtage på det ekstraordinære møde i morgen den 6. marts 2025. Planen vil efterfølgende skulle udmøntes i mere konkrete forslag, og så vil regeringen vende tilbage til udvalget efter de normale procedurer.

Kommissionsformand Ursula von der Leyen annoncerede på et pressemøde i går en overordnet plan for oprustning af europæisk forsvar. Den har fået navnet ReArm Europe. Planen forventes at danne grundlag for drøftelser under det ekstraordinære møde i Det Europæiske Råd i morgen, hvor stats- og regeringscheferne skal diskutere de aktuelle ekstraordinære udfordringer og det presserende behov for at styrke europæisk forsvar.

Formålet med Kommissionens plan er at muliggøre en markant mobilisering af forsvarsinvesteringer på kort og mellemlang sigt. Planen har fem arbejdsopgaver:

Det første spor indebærer, at der etableres et nyt fælles låneinstrument garanteret af EU-budgettet med henblik på at yde genudlån til EU-landenes nationale opbygning af forsvarskapabiliteter. Kommissionen peger på, at instrumentet vil muliggøre en mobilisering af op til 150 mia. euro i dette årti. De nærmere detaljer om instrumentet afventer et konkret forslag, som vil skulle vedtages af Rådet.

Det andet spor fokuserer på anvendelse af fleksibilitet inden for EU's finanspolitiske regler. Det er i overensstemmelse med det, jeg kort orienterede udvalget om den 28. februar 2025. Kommissionen lægger op til aktivering af reglernes nationale undtagelsesklausul. Anvendelsen af den nationale undtagelsesklausul forventes at indebære, at EU-landene hver især kan anmode om fleksibilitet i gennemførelsen af de finanspolitiske regler, så der skabes rum til at øge nationale forsvarsudgifter. Landene ventes konkret at kunne overskride udgiftsstierne i deres finans- og strukturpolitiske planer, som er godkendt af Rådet. Kommissionen ventes at præsentere et udspil, som fastlægger de nærmere rammer for den fleksibilitet, herunder at klausulen aktiveres i 4 år. Det enkelte EU-land skal herefter formelt anmode om aktivering af klausulen, hvorefter Rådet vil skulle træffe beslutning om det. Aktiveringen af de finanspolitiske reglers fleksibilitet vil spille sammen med det nye låneinstrument, da lån til landene via instrumentet vil kunne være omfattet af den nationale undtagelsesklausul.

Det tredje spor indebærer en række muligheder for, at EU-landene i højere grad kan anvende EU-midler fra samhørighedsprogrammerne under EU-budgettet til forsvarsrelaterede investeringer. Der lægges op til at fjerne barrierer forbundet med støtte til virksomheder i forsvarssektoren og målrettede tilpasninger af krav om bl.a. medfinansiering.

De sidste to spor vedrører øget anvendelse af EIB (Den Europæiske Investeringsbank) og udvikling af kapitalmarkedsunionen som vigtige brikker i mobiliseringen af flere private investeringer i strategisk vigtige prioriteter som forsvar.

Regeringen finder det væsentligt, at EU-landene sikrer en hurtig og markant styrkelse af deres investeringer i forsvar. Regeringen kan på den baggrund aktivt støtte Kommissionens plan for oprustning af europæisk forsvar og ser frem til de kommende konkrete udspil og forslag som opfølgning på Kommissionens plan og vil støtte en hurtig og effektiv forhandling og beslutning i Rådet.

Regeringen vil naturligvis vende tilbage til udvalget og forelægge de konkrete forslag i henhold til de normale procedurer.

FO Jeg beder i det lys om et mandat fra udvalget, hvor vi fra dansk side

- støtter Kommissionens plan for oprustning af europæisk forsvar med henblik på, at Europa skal kunne tage større ansvar for egen sikkerhed.
- lægger stor vægt på, at der sikres hurtig og effektiv opfølgning på Kommissionens plan for oprustning af europæisk forsvar, herunder i forhold til etablering af et nyt instrument med støtte i form af lån til EU-landenes opbygning af forsvarskapabiliteter, anvendelse af fleksibilitet inden for de finanspolitiske regler gennem aktivering af den nationale undtagelsesklausul samt omprioritering og fremrykket anvendelse af særlig samhørighedsmidler inden for EU-budgettet til øgede forsvarsrelaterede investeringer.

Den fungerende formand (Christian Friis Bach): Jeg vil på udvalgets vegne gerne takke dem, der kunne møde op med kort varsel, for økonomiministeren har knoklet det meste af natten med at få lavet et forhandlingsoplæg til os.

Theresa Scavenius (UFG): Det er rigtig positivt, at der bliver lavet en fælles europæisk strategi og en samtænkning. Men jeg synes, at det er svært at læse ud af forhandlingsoplægget, hvordan regeringen lægger sig i forhold til de risici og bekymringer, der kan være. Jeg vil bl.a. gerne sætte spørgsmålstegn ved, hvorvidt det handler om europæisk sikkerhed eller forsvarsindustripolitik. Der har tidligere været europæiske forslag, senest fra 2024, hvor det i højere grad var et forsvarsindustripolitisk forslag, der handlede om at øge vores industri til bl.a. eksport. Det vil sige, at vi støtter en forsvarsindustri, men de kan f.eks. eksportere til Saudi-Arabien. Det vil jo ikke støtte den europæiske sikkerhed. Hvordan lægger regeringen sig i forhold til at sikre, at det ikke er en støtte til f.eks. eksport til Saudi-Arabien?

Med hensyn til den lånebaserede tilgang til en meget stor politisk indsats har vi i forvejen problemer med, at vi har taget for mange lån i Europa. Alle de mellemfristede politikker, der handlede om at reducere medlemslandenes overskridelser af budgetterne, bliver nu sat på standby, og EU skal låne flere penge. I forvejen er problemet, at renterne stiger, og det vil sige, at der skal være budgetmæssige besparelser, eller man skal finde penge på anden vis, og nu putter man det oven i hatten. Hvordan ser regeringen økonomien bag den indsats? Man kunne også gøre det på en helt anden måde og sige, at det skulle være skattefinansieret f.eks. Det ville skabe en større sikkerhed.

Claus Jørgensen (SF): Det er foranderlige tider, og SF støtter op om, at vi er nødt til at gøre noget, og vi er nødt til at gøre det på europæisk plan, så vi bakker op om forhandlingsoplægget.

Ud af de fem punkter vil der for de første tre blive udmøntet konkrete forslag. Hvordan har regeringen tænkt sig, at vi bliver orienteret om de to sidste? Kommer der forhandlingsoplæg eller drøftelser?

Louise Brown (LA): Vi støtter Kommissionens plan for en oprustning af europæisk forsvar langt hen ad vejen, herunder den større fleksibilitet inden for de finansielle regler og omprioriteringer og fremrykkelsen af anvendelse af samhørighedsmidlerne i EU-budgettet til de øgede forsvarsrelaterede investeringer. Men vi mener også, at det bør være muligt at finde pengene på en anden måde end et fælles lån. Vi kan godt være bekymrede for, hvilke incitament vi kan skabe, især hvad angår forskellen mellem Sydeuropa og Nordeuropa. Hvis vi skal acceptere de fælles lån, skal det ske under en forudsætning om, at der skal ændres på de grundlæggende strukturer og reformer i Sydeuropa. Vi kan ikke retfærdiggøre, at de danske medarbejdere, som er på arbejdsmarkedet i meget længere tid end de sydeuropæiske, skal bidrage til det og på den måde forære vores kreditværdighed væk.

Vi skal nok bakke op om forslaget, men vi havde gerne set, at regeringens forhandlingsoplæg også indeholdt en vægt om en form for midlertidighed, og at det er reformer i selve landene og af EU's budget og ikke den fælles gæld, der skal sikre en varig finansiering af det europæiske forsvar. Der er jo ikke nogen tvivl om, at de forskellige landes dårlige økonomi er en af årsagerne til, at vi står i den situation i dag. Når Frankrig har 70 millioner indbyggere og samtidig bidrager væsentlig mindre end Danmark til Ukraine, skyldes det jo, at deres økonomi i mange år har været elendig, og nu står

de med et bjerg af gæld til følge. Vi mener, at fælles gældsætning er den forkerte vej for Europa at gå.

Økonomiministeren (Stephanie Lose): Theresa Scavenius spørger til sikkerheds- versus industripolitik. Lad mig understrege, at det først og fremmest handler om at opruste Europa med henblik på at kunne tage et større ansvar for egen sikkerhed. Det handler helt konkret om også at kunne skabe et grundlag for, at der kan investeres i nye kapaciteter og systemer som f.eks. militært isenkram, altså at man i landene kan få truffet de beslutninger, der gør, at vi fra Europas side løfter ansvaret for at gøre Europa til et mere sikkert sted i fremtiden.

Et delelement af det vil uundgåeligt også være en interesse for, hvordan man sikrer en europæisk forsvarsindustri, der i højere grad er i stand til at levere på de europæiske landes behov. Når Europa i dag køber militært udstyr, er det en relativt lille del, der bliver købt i Europa. Der er ikke nogen tvivl om, at det vil give rigtig god mening, at Europa også her kan løfte mere, end vi er i stand til i dag, både fordi væksten i behovet for indkøb og anskaffelser bliver så stort, men også ud fra en sikkerhedspolitisk betragtning. At give EIB en større rolle i forhold til at kunne investere i forsvarsindustri er også en måde at kunne opbygge en forsvarsindustri på. Det gælder i øvrigt også forslaget om samhørighedsfonde og andet.

For så vidt angår låneinstrumentet, vil det være lån til lån. Det vil sige, at de enkelte lande optager lånene og står til ansvar for det lån, de optager. For nogle vedkommende vil de formentlig kunne optage det på mere favorable vilkår, når det er EU, der låner pengene, end hvis de skulle gøre det selv. Det enkelte land skal selv tilrettelægge det, så man kan svare det lån, man optager i dette tilfælde, og det enkelte land indretter også selv sine balancer, hvad angår f.eks. finanspolitik og skatopolitik. Når lån er på banen i så høj grad, er det også et udtryk for, at der er brug for, at det sker meget, meget hurtigt og med en stor kraft. Jeg tror også, at vi må se realistisk på, hvad der så reelt kan lade sig gøre på en måde, hvor vi samtidig passer på Europas konkurrenceevne i det hele taget, hvor der kan være andre instrumenter, som kan være problematiske.

Louise Browns spørgsmål handler om bekymringen for lånoptagning versus usunde økonomier. I Kommissionens forslag ligger en aktivering af den nationale undtagelsesbestemmelse i 4 år. Det betyder, at det er en midlertidig foranstaltning, som gør det muligt at gøre noget på den korte bane. Men at det er en aktivering af den nationale undtagelsesbestemmelse med henblik på at adressere noget, der specifikt har med forsvar at gøre, betyder også, at man med Kommissionens forslag holder fast i alle andre dele af det rammeværk, der ligger i stabilitets- og vækstpakken. Det vil sige, at man stadig væk vil skulle fremlægge struktur- og tilpasningsplaner, hvor man viser, hvordan man leverer sundere offentlige finanser med lavere underskud, lavere gæld osv. I en periode vil forsvar bare være undtaget i den form, Kommissionen har skruet det sammen på.

Med det forbehold, at vi ikke kender alle detaljerne på nuværende tidspunkt, betyder ambitionen om at bruge den nationale undtagelsesbestemmelse, at man kan arbejde med et sundere rammeværk for økonomierne med reformer og mere holdbare finanser ved siden af. Vi kommer tilbage til udvalget og forklarer det i detaljer.

Claus Jørgensen spørger til processen for de to sidste spor. Regeringen vil selvfølgelig vende tilbage og forelægge forhandlingsoplæg om alt det, der kræver forhandlingsoplæg i udvalget. Vi er

bl.a. helt sikre på, at låneinstrumentet vil kræve forhandlingsoplæg, og Kommissionens forslag om i højere grad at få en kapitalmarkedsunion eller en opsparings- og investeringsunion på skinner vil også kræve forhandlingsoplæg. Det gælder også sekuritiserings, som er i pipeline. Ellers vil jeg eller mine ministerkolleger selvfølgelig helt som vanligt orientere udvalget om, hvad der måtte være på dagsordenen, der har interesse. Der er ikke en fravigelse af, hvad der kræver et mandat fra udvalget. Når vi har det mere detaljerede grundlag, kommer vi så tidligt som muligt og forelægger forhandlingsoplæg.

Christian Friis Bach (V): Hvad angår det nationale spillerum, bliver det vel op til medlemslandene at beslutte, hvordan de vil udmønte deres øgede finanspolitiske råderum til at støtte den oprustning, der er brug for. Den fælles låntagning skal der til gengæld være en fælles enighed om. Som jeg hører kommissionsformanden, er der både et ønske om at bruge penge på Ukraine og dermed forsøge at lukke det hul, der eventuelt kan opstå som følge af de signaler, vi får fra USA, men også et ønske om at støtte den almindelige oprustning. Ved økonomiministeren, om der allerede er nogle indikationer på det, og hvordan pengene ville skulle anvendes?

Har økonomiministeren allerede nogle forventninger til forhandlingerne i morgen, og hvordan de enkelte lande vil positionere sig? Man kunne godt frygte, at enkelte lande vil være skeptiske, især over for delelementer af den fælles pakke.

Theresa Scavenius (UFG): Ministeren siger, at egen sikkerhed er det primære og forsvarsindustripolitik er sekundært. Men hvordan sikrer regeringen det konkret? Det står ikke i forhandlingsoplægget eller noget sted. Vil der være krav om, at man ikke må købe amerikanske licenser, software og materiel, eller vil der være krav om, at man skal bruge de virksomheder, vi har på europæisk territorium, på det europæiske kontinent? Vi havde netop en aftale sidste år, hvor der ikke var de typer af krav, og det betyder, at man ud fra et konkurrencesynspunkt generelt mener, at det er godt, at vi har en stærk forsvarsindustri. Det er også fint nok – det handler bare ikke så meget om europæisk sikkerhed. Derfor kunne jeg godt tænke mig at få præciseret, om regeringen arbejder for de specifikke krav eller ej?

Forsvarsministeren har netop sagt, at USA stadig er vores tætteste allierede. Vi skal bruge 50 mia. kr. ret hurtigt, noget vil blive købt til overpris, og noget af det vil f.eks. være licenser fra USA. Lige nu er vi i et system, som er meget amerikansk baseret både materielt, softwaremæssigt osv. Hvad skal vi bruge alle de nye penge til, og hvad er den grundlæggende sikkerhedspolitiske analyse, også i relation til en eventuel våbenhvile i Ukraine? Jeg mener, at vi har behov for at vide, om vi ligger under den amerikanske vinge materielt og softwaremæssigt og nu snart også med soldater på dansk territorium, eller om vi står i en anden situation, hvor vi er mere alene. Så skal vi jo tænke mere i europæisk sikkerhed frem for forsvarsindustripolitik.

Vil ministeren kommentere på lånene og økonomien bag det igen? Vi har i forvejen stigende omkostninger til de eksisterende lån. Hvad betyder det for renterne, hvis vi tager nye lån? Det har allerede store konsekvenser, for der skal være nedskæringer på det europæiske budget, f.eks. på forskning og studenterprogrammer. Kommissæren snakker om, at der muligvis skal skæres 20 pct. Hvis vi så tager nye lån og renterne stiger yderligere, er det rigtig meget af det europæiske samarbejde, som vi skal skære væk.

Økonomiministeren (Stephanie Lose): Til Christian Friis Bach: Det er rigtigt, at landene i vid udstrækning vil have et nationalt spillerum for, hvad de konkret har brug for at prioritere i forhold til at opruste deres forsvar. Der er selvbestemmelse, uanset om det drejer sig om de penge, de låner, eller om det drejer sig om penge hjemme hos dem selv, som på grund af den nationale undtagelsesbestemmelse ikke tælles med i de normale finanspolitiske regler.

Både Christian Friis Bach og Theresa Scavenius spørger, hvad pengene i lånet skal bruges til. Kommissionen nævner selv luftforsvar, artillerisystemer, missiler, droner, antidronesystemer og cybersikkerhedsting som eksempler. Så der er lagt op til, at de kan bruges til en bred vifte af det, der er vurderet, at der er behov for, for at landene kan opruste.

Jeg tror ikke, at jeg kan gå ind i forventningerne til de øvrige lande. Men låneinstrumentet vil kræve kvalificeret flertal, så et enkelt land ville ikke kunne blokere for at kunne gå videre.

Til Theresa Scavenius: Det vil ikke være EU-budgettet, der skal betale renterne på lånet. Det vil være EU, der låner, men det er lån til lån til landene, så hvis et givet EU-land bruger den mulighed for at få et lån udbetalt gennem den facilitet, er det det land, der skal svare renter og afdrag af det lån. Det kan så være til en lavere renteudgift for nogle lande, end de ville have fået qua deres egen kreditvurdering, og det er vel også en af fordelene for nogle lande ved den mekanisme.

Det er en god idé at styrke den europæiske forsvarsindustri, både fordi man nemmere kan få adgang til at købe de ting, man har brug for i en tid, hvor der vil være kæmpestor efterspørgsel, men også fordi der selvfølgelig er en sikkerhedspolitisk dimension, hvis vi selv vil kunne levere mere. Derfor mener jeg også, at vi ud fra et sikkerhedspolitisk hensyn har en interesse i, at vi kan løfte mere via en europæisk forsvarsindustri. Det er ikke det samme, som at vi i en situation, hvor der er brug for en hurtig oprustning nu – hvilket er det, denne pakke skal muliggøre – skal lave meget dogmatiske regler om, at man kun må købe helt bestemte ting i helt bestemte lande. Jeg vil gerne understrege, at vi fra regeringens side stadig væk ser USA som en allieret, vi samarbejder med, og som vi har et stærkt bånd med. I øvrigt er der helt centrale danske anskaffelser, som vi har et tæt samarbejde med USA om. Vores F35-flåde er vel det mest oplagte og stærke eksempel. Så det mandat, jeg tager i dag, er et overordnet mandat, som udtrykker støtte til den retning, som Kommissionen præsenterer, der skal muliggøre en hurtig oprustning.

Theresa Scavenius (UFG): Der står i samlenotatet, at lånene garanteres af EU-budgettet. Med genopretningsfacilitetspakkerne er det jo også medlemslandene, der fik lånene, men jeg kan se på ministeren, at du mener, at det er anderledes. Vil ministeren ikke uddybe, hvordan det er anderledes, og at vi ikke risikerer, at vi skal have større budgetbesparelser i det europæiske budget på grund af det?

USA er rigtig interesseret i mineralaftaler med Ukraine, men EU har også indgået en aftale. Vi har i udvalget flere gange diskuteret den store ukraineplan, og at Ukraine har optaget en hel masse lån, hvor vi bruger de russiske aktiver til at betale de lån. Hvad vil det betyde samlet set for både vores sikkerhedspolitiske situation og den økonomiske situation i forhold til de lån, vi har givet, hvis det bliver en del af fredsftalen, og USA siger, at de vil have en anden mineralaftale, og at vi i øvrigt ikke kan bruge pengene fra Rusland længere? Vi skal jo huske på, at Danmark også hæfter for de lån, vi har givet til Ukraine, hvis Ukraine ikke selv kan betale lånene tilbage.

Økonomiministeren (Stephanie Lose): For så vidt angår det sidste, er det uden for dagens dagsorden, så det har jeg ikke umiddelbart noget svar på her.

Med hensyn til hvordan det adskiller sig fra genopretningsfaciliteten, så garanteres det låneinstrument, der bliver lagt op til her, under råderummet på EU's budget. Det vil sige, at der skal være en hensættelse til risikopræmie under EU-budgettet. Men lånet vil gå ud i de enkelte lande, og landene står for renterne og afdragene – ikke EU-budgettet. Det minder mere om instrumentet SURE (instrumentet for midlertidig støtte til mindskelse af risiciene for arbejdsløshed i en nødsituation) i starten af covid-19-pandemien. Man skal også huske, at genopretningsfaciliteten både indeholder lån til lån, men også lån til tilskud.

Theresa Scavenius (UFG): Jeg kan ikke støtte forhandlingsoplægget, fordi der er usikkerhed om lånebetingelserne og konsekvenserne samlet set, plus at det i virkeligheden bliver mere forsvarsindustripolitisk, end det styrker europæisk forsvar.

Den fungerende formand (Christian Friis Bach): Jeg kan konkludere, at der ikke er flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet kun Theresa Scavenius (UFG) har ytret sig imod det.

Jeg kan desuden konkludere, at der er et endog meget stærkt mandat til at tage til Bruxelles i morgen, og vi ønsker alt det bedste. Det er en alvorlig tid, vi står i, og vi er glade for at se, at både regeringen og Europa forsøger at handle på den situation.

Mødet sluttede kl. 14.00.